

OD REDAKCJI

Z przyjemnością przekazujemy w ręce czytelników pierwszy z dwu obszernych tomów będących plonem Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Przemiany formuły emancypacji kobiet od XVII wieku do dwudziestolecia międzywojennego”, obradującej w Białymstoku w Pałacu Branickich i na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku w dniach 26-27 września 2013 roku. Było to doniosłe spotkanie zarówno pod względem naukowym, jak i towarzyskim. Tomy obu monografii ukazują się po kilku latach z przyczyn losowych, ale też merytorycznych. Wspaniałe, międzynarodowe spotkanie stu dwudziestu badaczy z Polski, Białorusi, Ukrainy, Szwajcarii, Stanów Zjednoczonych i Litwy trudno przekuć w spójną pracę tak pod względem kompozycyjnym, jak i językowym. Chcieliśmy, by jak najwięcej z prac napisanych po ukraińsku lub białorusku, rosyjsku można było przedstawić polskiemu czytelnikowi w jego własnym języku. Prawie w całości to niełatwe, wymagające czasu i nakładów zadanie się powiodło.

Prace o idei emancypacji kobiet i jej przemianach podzielono na dwie grupy. Te z tomu pierwszego ukazują zjawisko z perspektywy środkowo- i wschodnioeuropejskiej. Te zebrane w tomie drugim – z perspektywy polskiej, co nie wyklucza jednak odmiennych spojrzeń badaczy zagranicznych na tak określony krąg problemowy.

Pierwsza z monografii uruchamia więc dość szeroką, środkowoeuropejską perspektywę oglądu zjawiska emancypacji kobiet. Istotę opisanych tu doświadczeń trafnie oddają zdania Gabrieli Zapolskiej z książki-manifestu *Głos kobiet w kwestyi kobiecej* (1903):

„Kobieta jest w tej chwili takim bojownikiem o niepodległość. Idzie powoli i wytrwale walcząc, niosąc jako puklerz nie swoją siłę, ale właśnie skargę uciemżonego – i zdobywa szrank po szranku. Z hieretycznego krzesła kasztelanek, od krosien, na których wyszywała perłami i łzami mszalne stroje – podniosła się, stanęła nagle przy stole uczyty życiowej, wyciągając rękę nie po

wiązankę róż, których miała dosyć w swej sypialni, nie po kielich złocisty, bo ten ją nie nęcił – lecz po księgę mądrości, po księgę wiedzy i po księgę praw, aby dojrzeć, co tam o niej w tym kodeksie napisano. Zdumienie ogarnęło mężczyzn (...)” (*Piękno w życiu kobiety*).

I takie właśnie – często też zdumiewające – są interpretacje przedłożone w prezentowanej księdze. Zarysowują one śmiałą i długofalową dynamikę ruchu emancypacyjnego w Europie Środkowej i Wschodniej, począwszy od XVIII wieku, a na współczesności – kiedy to, niestety, pojawiają się projekty likwidacji badań nad emancypacją spod znaku *gender studies* – skończywszy.

Wypada wyrazić nadzieję, iż prace tu zgromadzone zainspirują badaczy do szczegółowych rozpoznań zjawiska, które jest i pozostanie jednym z najważniejszych trendów kultury także w XXI wieku.

Anna Janicka
Białystok, 24 stycznia 2019 roku